

Grundtvig og kvinderne

Arbejdet med bogen Grundtvig og kvinderne, som er emnet i dagens Teologisk onsdag, har været en meget lærerig proces både for mig som redaktør og for Else Mathiassen som forfatter. Bogens udspring er nemlig et danse-teater, som vi har omsat til ord og billeder, og det er ikke så nem en transformation. Jeg har dog ikke på noget tidspunkt været i tvivl om, at den vinkel, Else har på Grundtvig, til fulde berettiger udgivelsen. Mange mænd har gennem tiden noteret sig, at det med Grundtvig og kvinderne var noget særligt, men få kvinder har beskæftiget sig på skrift med emnet, og endnu færre, om nogen overhovedet, har som Else Mathiassen nærmet sig emnet fra den vinkel, der er hendes. Vinklen kan bedst beskrives som en intuitiv, følelsesmæssig tilgang for derigennem at komme tættere på en forståelse. Else ønsker gennem sin egen krop så vidt muligt at være på bølgelængde med de kvinder, hun skriver om. Dermed opnår hun, helt bevidst, en anden form for sandhed om emnet end den, man finder på en læsesal. Men det skriver hun bedre om end mig:

Else Mathiassen skriver om den nye bog:

”Som ung skuespillerelev på Tukak Teatret i Fjaltring blev jeg opmærksom på Ejvind Larsens foredrag og bøger om Grundtvig. Jeg blev særlig inspireret af Kvindeevangeliet og havde en klar forventning om hurtigt at kunne finde materiale om Grundtvig set fra et kvindeligt perspektiv, men det var slet ikke så nemt, viste det sig.

Jeg begyndte mine egne studier af de enkelte kvinder omkring Grundtvig for gennem dem at se Grundtvig med kvindeblik. Mit blik. I første omgang fandt jeg min viden hos de mange mandlige forskere og forfattere. Det fik jeg meget ud af, men jeg savnede det kvindelige blik. Et blik fra mennesker, der delte den verden, jeg som kvinde er opdraget i. Jeg fandt udover den herlige lille bog *Kvinder i Grundtvigs liv* af Thyra Jensen ingen bøger om Grundtvig skrevet af en kvinde.

Det blev i min søgen klart for mig, at jeg som kvindelig forstander på Vestjyllands Højskole havde en forpligtigelse til at give mine elever og sommerkursister et indblik i, hvor meget kvinderne omkring Grundtvig havde betydet for ham, og ikke mindst fortælle om, hvor meget Grundtvig kæmpede for kvinders rettigheder og værd. Studierne blev til en fortælling, senere til et performanceforedrag og nu bogen Grundtvig og kvinderne.

Udover mere end 30 år i højskolen har jeg en baggrund som skuespiller, danser og fortæller, så derfor bevægede jeg mig ind i stoffet, sådan som jeg så ofte gør: ved fysisk at gå ind i stoffet. Jeg tog fat i den viden, jeg havde læst mig til, og gik bogstaveligt talt ind i hver enkel af de kvinder, som jeg havde valgt skulle fortælle historien, nemlig de kvinder, der har haft indflydelse på Grundtvigs virke.

Ikke alle kvinder ville danse. Grundtvigs mor Cathrine Marie Bang nøjedes med at gå rundt med piben i hånden, og tjenestepigen Malene Jensdatter sang det bedste, hun nu kunne. Og Lise var heller ikke til at få til at danse. I stedet bar hun sin tunge, smukke frakke med sejhed og værdighed.

Men Constance de Leth, Clara Bolton, dronning Caroline Amalie, Marie og Asta inviterede til dans, og jeg dansede mig ind på, hvad de ville fremhæve i samværet med Grundtvig.

Hvad kunne kvinderne i Grundtvigs liv med god sandsynlighed have sagt? Jeg fremkaldte moderen. Hvad havde hun sagt, og hvad kunne hun have sagt. Sådan arbejde jeg mig frem. Kvinde for kvinde.

Alle udsagn i manuskriptet tager afsæt i skriftlige kilder, og hensigten er at lade kvinderne fortælle historien om Grundtvig fra den enkeltes perspektiv og plads i samfundet. Jeg har ikke brugt min læsning som springbræt for fantasi, men ladet fantasien give kvinderne liv og ord helt tæt op af de oplæg, jeg havde. Teksten er en blanding af, hvad de enkelte kvinder har sagt og skrevet, og hvad jeg derudaf skønner, de kunne have sagt og ment.

Med bogen vil jeg belyse Grundtvig som menneske på godt og ondt. Grundtvig værdsatte det kvindelige og kæmpede for kvinders rettigheder. Men hans liv var også fyldt med modsætninger, også mellem ord og handling. Gennem kvindernes fortællinger i bogen belyses Grundtvigs menneskesyn, tanker om demokrati, kvindens stilling, livsoplysning, folkelig oplysning, kirken, pædagogik, den nordiske mytologi og den græske tanke.

Fortællingen bliver undervejs uddybet i kommentarer af Grundtvigforskere. Disse er: Hans Raun Iversen, Edward Broadbridge, Uffe Jonas, Vibeke A. Pedersen, Thorstein Balle, Lone Kølle Martinsen, Ingrid Ank, Lise Busk Jensen, Ove Korsgaard og Laura Lundager Jensen.

Bogen er for alle, der vil læse en god historie og få et samlet overblik over Grundtvigs liv og tanker på en let tilgængelig måde. Jeg vil gerne give en trædesten ind i Grundtvigs univers til både unge og andre nysgerrige. Ligeledes vil de mere Grundtvigkyndige kunne få et nyt perspektiv på det stof, de kender. Det er det, fortællingen kan."

Såvidt Else Mathiassen. Bogen er i øvrigt fyldt med dels billeder fra performanceforedraget, som danner baggrund for bogen, dels med vignetter tegnet af Jens Bredholt. En ny melodi af Torben F. Lassen til Grundtvigs digt "De tre koner" kan man også finde i bogen.

Gode hilsner

Henrik Brandt-Pedersen